

Ouders binnen de schoolmuren? Een analyse van het ouderbeleid in drie lagere scholen.

Lia Blaton*

Samenvatting (120 woorden)

Uit onderzoek blijkt dat ouderbetrokkenheid belangrijk is voor het leren en leven van kinderen, en een wezenlijk deel is van effectief onderwijs. We gaan in dit deel in op het ouderbeleid van drie basisscholen. Ouders zijn cruciaal voor het leren van leerlingen. Maar, het betrekken van ouders blijkt niet altijd van een leien dakje te lopen. Althans, zo wordt het vaak aangegeven vanuit scholen. In dit onderzoek analyseren we hoe ouders vanuit de school benaderd worden. We bestuderen het beleid (schooldocumenten en directie) van de school, wat leerkrachten zeggen over ouders (in interviews) en hoe ouders (al dan niet) aan bod komen in de klaspraktijk. Op deze wijze krijgen we zicht op hoe ouders (al dan niet) een plaats krijgen binnen de school(m)uren.

Papervoorstel (750-1000 woorden)

I. Onderzoeksdoel

Uit onderzoek blijkt dat ouderbetrokkenheid belangrijk is voor het leren en leven van kinderen, en een wezenlijk deel is van effectief onderwijs. Het betrekken van ouders blijkt niet altijd van een leien dakje te lopen. We gaan in dit deel in op het ouderbeleid van drie onderzoeksscholen. Ouders, zeker in wat zogenaamd GOK-scholen zijn, zijn cruciaal voor het leren van leerlingen. In dit onderzoek analyseren we in de gegevens op verschillende niveaus: beleid (schooldocumenten en directie), leerkrachten (wat zeggen ze en klaspraktijk). Zo krijgen we zicht op hoe ouders (al dan niet) een plaats krijgen binnen de school(m)uren.

II. Theoretisch kader

Ouderbetrokkenheid wordt in onderzoek, maar ook door leerkrachten, vaak vermeld als uitermate belangrijk voor het leren van kinderen. Ouderbetrokkenheid wordt dan ook vaak beschouwd als een kenmerk van effectieve scholen, in termen van kwalitatief goed onderwijs (Klaassen, 2008; Scheerens, 2000; Kim, 2009). Onderzoek geeft enerzijds aan dat ouderbetrokkenheid belangrijk is in termen van het leren en leven van de leerling op school (Klaassen, 2008; Smit, Driessen & Doesburg, 2005, (Wennerhum Juslin & Bremberg, 2006). Het betrekken van ouders is een proces van lange adem. Er is ook een spanningsveld: de school als domein en terrein van de professionals (de leraars) versus de school waar ook ouders thuis zijn en hun plaats opeisen. Op sommige vlakken vinden leerkrachten het noodzakelijk dat ouders zich betrokken tonen, op andere worden ouders liever geweerd (zie Dom, 2004; Ghysen en van Braak, 2008)

Wanneer we verklaringen over het gebrek aan betrokkenheid van ouders bestuderen, komen we onmiddellijk terecht in differentie-deficit discussie (Kim, 2009; Epstein, 1995). Alle partijen, zowel ouders en school, moeten er zich bewust zijn dat ze dezelfde doelen nastreven en elk hun bijdrage kunnen leveren (Epstein, 1995), pas dan kan de ogenschijnlijke tegenstelling overwonnen worden.

* Lia Blaton is projectmedewerker Brede School bij het Steunpunt Diversiteit & Leren (Universiteit Gent).

III. Onderzoeksmethode

Dit onderzoeksluik is een secundaire analyse op de data van een onderzoek naar krachtige GOK-leeromgevingen. In dit onderzoek werden klasobservaties uitgevoerd, telkens in het vierde en zesde leerjaar van drie basisscholen met een groot aantal GOK-leerlingen. Gedurende twee weken volgde de onderzoeker deze klassen (in het eerste en laatste trimester). Daarnaast werden interviews uitgevoerd met leerkrachten en directie (ook twee maal per jaar), vragenlijsten afgenomen en werden schooldocumenten geanalyseerd. Deze verschillende data worden in de analyse aan elkaar gekoppeld.

IV. Resultaten

Ouderbetrokkenheid is belangrijk

Ouderbetrokkenheid wordt door school, directie en leerkrachten als enorm belangrijk beschouwd voor het leren van leerlingen en het schoolklimaat. Maar scholen, directeurs en leerkrachten zijn niet tevreden over de mate waarin ouders betrokken zijn op het schoolse leren en leven van de kinderen.

Ouderbetrokkenheid: actief?

Uit de schooldocumenten en de bevraging van directie en leerkrachten is duidelijk dat weinig ouders actief participeren in de school. De scholen geven aan dat het moeilijk is om ouders te bereiken, maar we kunnen, wanneer we de schooldocumenten bekijken, ons ook afvragen of ouders goed geïnformeerd worden en de kans krijgen om echt actief op school betrokken te worden. Ouders worden veelal aangesproken vanuit 'verplichtingen', dingen die ze moeten of niet mogen doen (kinderen op tijd naar school brengen, maar niet op de speelplaats staan). Het controleren van de agenda en kijken of huiswerk gedaan wordt, het komen naar oudercontacten zijn de belangrijkste aspecten waarop betrokkenheid van ouders verwacht wordt. Andere verwachtingen worden niet in schooldocumenten geformuleerd, maar zijn impliciet: zoals het komen naar schoolfeesten, het aanspreken van leerkrachten (informeel), het goed opvoeden thuis (lezen, kijken naar Tv-programma's, kinderen op tijd in bed steken, etc.).

Verklaringen voor gebrek aan ouderbetrokkenheid

De verklaring voor het gebrek aan ouderbetrokkenheid wordt vaak gelegd bij de etnische achtergrond en/of de andere thuistaal van ouders. Maar tegelijkertijd nuanceren leerkrachten dit ook en geven aan dat er ook ouders zijn (met die 'etnische' achtergrond) die wel betrokken zijn. In school 1 en 3 zijn leerkrachten en directie niet tevreden over het bereiken van ouders. In deze scholen worden voornamelijk verklaringen gezocht bij de ouders. In de school (school 2) die wel tevreden is over ouderbetrokkenheid, wordt aangegeven dat dat komt door het harde werk van de school zelf die het eigen beleid en acties ten aanzien van ouders geëvalueerd en bijgestuurd heeft.

Ouders: ook 'virtueel' aanwezig in de dagelijkse klaspraktijk

Kinderen vertellen over hun ouders, leerkrachten vragen ook dingen aan ouders via de leerlingen in hun klas of geven zelfs tips en aanbevelingen voor ouders. Maar, hier zien we wel grote verschillen tussen leerkrachten. Zo is er één leerkracht die het vaak heeft over de opvoeding die kinderen krijgen thuis versus de wijze waarop zij haar kinderen opvoedt. In de observaties bij andere leerkrachten kwam dit aspect niet zo prominent naar voor. We kunnen wel concluderen dat de wijze waarop leerkrachten naar de ouders kijken, ook implicaties heeft op hun werk in de klas en de wijze waarop ze spreken over ouders.

Verschillen tussen scholen

Net zoals in het onderzoek van Mahieu en Clycq (2007) stellen we verschillen vast in de wijze waarop scholen met een groot aantal GOK-leerlingen omgaan met ouders en de betrokkenheid van ouders percipiëren. School 2 stelt zich veel positiever op in schooldocumenten en in interviews met leerkrachten en directie ten aanzien van ouders. We zien ook een lijn van wat de school in schooldocumenten zegt, wat de directeur en leerkrachten zelf aangeven. Deze lijn kunnen we evenwel niet doortrekken tot de observaties in de klas: daar zien we wel wat verschillen tussen leerkrachten.

V. Wetenschappelijke betekenis van de bijdrage

Deze studie sluit aan bij heel wat onderzoek: ouderbetrokkenheid wordt door scholen vaak als problematisch benoemd en vanuit hun visie bestempeld als zeer moeilijk te realiseren. De analyse van de wijze waarop drie verschillende scholen, met een hoog aantal GOK (gelijke onderwijskansen)-leerlingen omspringen met ouders en formuleren hoe ze kijken naar ouders, geeft aan dat er grote verschillen zijn tussen scholen in hun analyse van de situatie. Daarnaast legt dit onderzoek ook nog een ander aspect bloot: ouders als partner van de school zijn ook 'virtueel aanwezig' in de wijze waarop over hen in de klas gesproken wordt met leerlingen.

VI. Bibliografie

Department for education and skills. (XXXX). The impact of Parental Involvement on Children's Education. UK.

DeVance Taliaferro, J., DeCuir-Gunby, J., & Allen-Eckard, K. (2009). 'I can see parents being reluctant': perceptions of parental involvement using child and family teams in schools. *Child and Family Social Work*, 14, 278-288.

Dom, L. (2007). Ouders en scholen: partnerschap of (ongelijke) strijd? *Ouders en Scholen*, 2, 20-24.

Epstein, J. L. (1992). *School and Family Partnerships. Report No.6*. Baltimore: Centre on Families, Communities, Schools and Children's learning, John Hopkins University.

Epstein, J. L. (1995). School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share. *Phi Delta Kappan*, 76 (9), 701-712.

Flentge, E. (2007). *Ouderbetrokkenheid bij school onstaat niet vanzelf*. Almere: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Welzijn.

Klaassen, C. (2008). *Scholen op weg naar educatief partnerschap met ouders*. Nijmegen: Pedagogiek en Onderwijskunde, Radboud Universiteit.

Wennerhum Juslin, P., & Bremberg, S. (2006). *Greater parental influence enhances educational achievement. A systematic review*. Sweden: Swedish National Institute of Public Health.

Ouders binnen de schoolmuren?

Een analyse van het ouderbeleid in drie lagere scholen.

Lia Blaton

steunpunt
diversiteit & leren

UNIVERSITEIT
GENT

We zien hen
nooit.

Kinderen
mogen tot 's
avonds laat op
straat spelen.

We geloven in
de sterkte van
de school.

Leerkrachten
weten wel wat
ze doen.

Ze zijn niet
geïnteresseerd.

We moeten ons
voor alles
verantwoorden.

Ze willen ook
meebeslissen.

We voelen ons
niet welkom.

Ze luisteren niet
naar mij.

Het pedagogische,
dat is toch onze
taak.

Ze kennen mijn
kind niet.

Onderzoek

- **Vaststelling:** grote verschillen in effectiviteit zijn tussen scholen met een gelijkaardige leerlingpopulatie.
- De hoofdvraag luidt dan ook: waar maken leerkrachten en scholen het verschil?
- Onderzoek in drie lagere scholen met een hoog aantal GOK-leerlingen
 - Scholen krijgen extra financiering voor leerlingen met bepaalde achtergrondscriteria (thuis taal, achtergrond ouders, opleidingsniveau, ...)
- 3 scholen
 - 2 klassen/school (vierde en zesde leerjaar).
 - 1 schooljaar

Voorbeelden

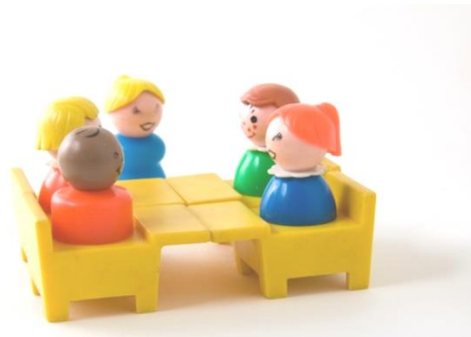
Opmerking:

- scholen zijn in dit onderzoek onder de loep genomen gedurende één schooljaar.
- Scholen kunnen veranderen.
- Belang van voorbeelden en illustraties: hoe op verschillende niveaus (impliciete) opvattingen en ideeën leven en spelen.
- **In presentatie: we contrasteren telkens school 1 (links) & school 2 (rechts)**

- Belangrijk voor scholen en leerkrachten: gevoel van tevredenheid over ouders (cfr. schooleffectiviteit & beleidsvoerend vermogen)
- Ouderbetrokkenheid & ouderparticipatie (formeel) = heeft plaats in Vlaams onderwijsbeleid (cfr.: verregaand: tot engagementsverklaring)

Onderzoeksresultaten

Schoolwerkplan

- **Belang** van ouderbetrokkenheid
 - Voor leren van kinderen.
 - Ouderbetrokkenheid komt schoolklimaat ten goede.
 - Betrokkenheid van ouders op school: **bepaalde momenten**
 - Betrokkenheid van ouders **thuis**: interesse in school, opdrachten begeleiden, verwachtingen t.a.v. ouders
 - **Formele** participatieorganen functioneren niet optimaal
-
- Cultuur van ouders: niet evident om mee om te gaan.
 - *“Een school kan pas maximaal renderen als ouders en schoolteam hetzelfde doel nastreven.”*
 - Begeleiden van leren thuis: *“Wij verwachten van de ouders dat zij een belangrijke stimulerende rol spelen.”*
 - GOK-thema: ouderparticipatie
-
- Ouders die het beste willen voor hun kind.
 - Werkgroep ouderbetrokkenheid: *“De ouders zoveel mogelijk betrekken bij het schoolgebeuren om zo aan het welbevinden en de betrokkenheid van ouders als leerlingen te werken.”*

Ouders worden getypeerd als kansarm.

Ouders zijn moeilijk te bereiken

Door veel inspanningen bereiken we ouders

“Of als er eens een speciale actie gedaan wordt, verwacht je toch dat ouders komen om eens te kijken hoe het staat. Dan komen die niet opdagen, dat is frustrerend.”

*“Jullie zijn welkom.”
“We zien ouders als we ze nodig hebben.”*

Ouders bereiken is moeilijk

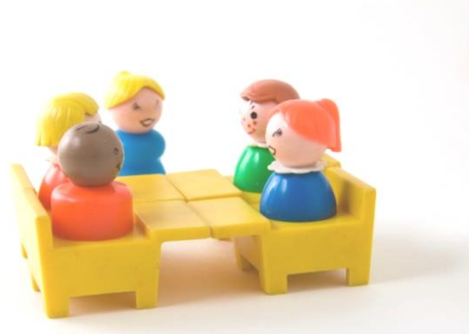
“We doen echt veel moeite. Maar hebben ze geen interesse in het onderwijs, hebben ze geen vervoer, kunnen ze de taal niet? Er zijn ouders die je heel het schooljaar niet ziet.”

We bereiken ouders door al onze inspanningen

“We hebben veel moeite gedaan, dus op al die jaren, ja echt wel, want in het begin was dat niet.”

“We hebben dat zo opgebouwd en nu komen die allemaal en die vinden dat Geweldig.”

“Wij zijn blijven gaan, wij hebben ook altijd geëvalueerd van waarom komen er zo weinig ouders, wat kunnen we doen...”

- Ouders: komen aan bod in gesprekken in de klas
- Kinderen brengen elementen aan
- Maar ook leerkrachten: hier zien we wel verschillen.
 - Wijze waarop leerkrachten naar ouders kijken (en vnl.visie over opvoeding*) komt in klas aan bod.

*huiswerk maken, kledij, bibliotheekbezoek, slaapuur

- Ouderbetrokkenheid = belangrijk
- Dit thema komt naar boven in documenten, interviews vragenlijsten
 - Ouders bereiken: wordt ervaren als zeer moeilijk voor meeste scholen
 - Positief verhaal: nadruk op inspanningen, zelfevaluatie
- In 3 scholen: kwaliteit van school wordt gekoppeld aan ondersteuning die ouders thuis kunnen bieden
 - *“Ze moeten het van hier kennen.”*
 - *“Het zijn mensen die weinig betrokken zijn bij de school.”*
 - *“Het komt ook van de ouders die steun moeten geven, het zijn niet enkel de leerkrachten.”*
 - *“Leerlingen worden thuis weinig ondersteund.”*
- **Stem van de ouder? Stem van de leerling?**

Conclusie

En verder?

Brede School & ouders

- Vaststelling: eisen/wensen/vraag naar betrokkenheid van ouders: verschillende beleidsdomeinen (opvoedingsondersteuning, welzijn, ...)
- Hoe deze verzoenen? Kader mogelijk?

Brochure

De Mets, J. (2013) *Van eiland naar wij-land. Inspiratiegids voor goede samenwerking tussen ouders en secundaire scholen.* Gent: Stad Gent

- Naar een **partnerschapsmodel**
- **Drie pijlers**
 - Een **gemeenschappelijk doel**: maximale ontwikkelingskansen
 - **Acties**
 - Contact
 - Rechtstreeks/onrechtstreeks
 - Formeel/informeel
 - Categorieel/inclusief
 - Offensief/defensief
 - Ad hoc/vernieuwing-verandering
 - **Percepties, verwachtingen, engagementen**
- **Noodzakelijke voorwaarden**
 - In de spiegel kijken
 - Ken uw ouders en hun kinderen
 - basishouding

Lia Blaton

Sint-Pietersnieuwstraat 49

9000 Gent

www.diversiteitenleren.be

Lia.Blaton@ugent.be